

ליקוטים נפלאים פרשת כי תשא

פשוטה אלא של אש - שרק אם הנתנה תהיה מתוך התלהבות של אש, תהווה כפרה. אחרת, היא באמת סתם מטבע.

"ונתנו" (ל, יב)

אם תקראנו למפרע יהיה ג"כ "ונתנו" - לומר לך, כל מה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו, ולא יחסר לו בשביל זה כלום. (בעל הטורים)

"ורחצו אהרון ובניו" (ל, יט)

בזמן שבית המקדש היה קיים הכהנים היו חייבים לרחוץ את ידיהם ורגליהם לפני עבודתם כמו שכתוב בפרשתנו: "ורחצו אהרון ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם, בבואם אל אוהל מועד". לפי הרמב"ם גם היום קיים המושג של נקיון הגוף לפני התפילה: "שחרית - רוחץ פניו ידיו ורגליו ואחר כך יתפלל" (הלכות תפילה פרק ד' הלכה ג').

למה הרמב"ם מוסיף את הפרט של הפנים שלא היה קיים בזמן בית המקדש?

אלא, בזמן ההוא היו ה"פנים" מובדלים מעצמם מענייני החולין, וממילא לא היה צורך בטהרה ובקדושה מיוחדת קודם העבודה במקדש. אולם בזמן הגלות, הטורדת את מנוחת האדם עד שקורה שגם הראש שקוע בבעיות חיי היום יום, לכן יש צורך בתוספת טהרה כדי לטהר גם את הפנים!

"ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את

השבת" (לא, טז)

מפרש האוה"ח הק', "ושמרו" - ויצפו, כמו "ואביו שמר את הדבר". שלא יהיה השבת עליהם לטורח, אלא ישמחו בו ויהיו תמיד ממתנים ומצפים בכליו עיניים, מתי יבוא.

"אנא חטא העם הזה חטאה גדולה" (לב, לא)

בפשטות תמוה מאוד כוונת משה בזה, דאמאי הגדיל החטא ואמר שחטאו חטאה גדולה, שזהו סיבה שלא ימחול את ישראל, בו בזמן שהוא רוצה לבקש רחמים ומחילה וסליחה על בני ישראל.

הרה"ק מקוזמיר זי"ע (בספר נחמד הזהב, והובא במעינה ש"ת) פ"י שמושה רבינו אמר להקב"ה, שהכירו ישראל בחטאם שחטאו חטאה גדולה, ואינם מנסים לתרץ ולהצדיק את חטאם, וזהו עיקר גדול מעיקרי התשובה להכיר בחטא, ואדם הראשון שניסה לתרץ את חטאו ואמר האשה אשר נתת עמדי הוא נתנה לי, לא הועילה לו תשובתו.

והרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע ביאר, דהנה חטא הוא שוגג, ויש שני מיני שוגג, שוגג קרוב למזיד, ושוגג קרוב לאונס, וזה שהמליץ משה רבינו ע"ה בעד ישראל ואמר, אנא חטא העם הזה חטאה גדולה, היינו "שוגג גדול" שאין בו שום נדנדנד מזיד רק הוא קרוב לאונס.

"וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם"

(לב, לד)

יש להבין הטעם, למה דווקא כשיענישם הקב"ה על חטא אחר אז יפקוד עליהם גם עון העגל, ובלאו הכי לא.

"כי תשא את ראש בני ישראל" (ל, יב יג)

רבינו האור החיים הקדוש מבאר בדרך רמוז את הפסוקים הבאים, 'כי תשא את ראש בני ישראל' אם תראה שיסתלק ראש בני ישראל בלא עת, וכל רואה יתמה בהילקח איש צדיק קודם זמנו, הטעם הוא 'לפקודיהם' לצד חסרון ישראל הוא שנתחייבו כליה, ואני נוטל את ראשם בעדם וזה מכפר על בני ישראל.

וכיון שהדור גרם לפטירתם, לזה 'ונתנו איש כופר נפשו' שכל אחד צריך להרגיש שהוא חייב מיתה לשמים, ועל ידי זה יתעורר לתקן נפשו.

ולא יאחרו נתינת הכופר, אלא תיכף ומיד יתקנו הדבר, ואם לא יעשו כדבר הזה יפקוד אותם עוד הפעם בחינת הרעה חס ושולם 'וכמו שראינו בעינינו בדורות הללו'.

ועיקר התיקון, צריך להיות באמצעות לימוד התורה שהיא מגינה ומכפרת עוון ומרבה זכויות, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה 'לתלמוד תורה כנגד כולם', וזה הפירוש 'זה' יתנו כל העובר על הפקודים, ד'זה' רומז לתורה כמו שכתוב 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיך', והשם יתברך מראה באצבעו 'זה יתנו' מספר התורה המונח לפני.

ומי שאינו בן תורה, יתן כופר נפשו על ידי החזקת תורה בשותפות יששכר וזבולון, וזהו 'מחצית השקל' שיתנו חצי כסף לעמלי תורה ויחשב להם כאילו עסקו בתורה.

"זה יתנו" (ל, יג)

ברש"י: 'הראה לו כמין מטבע של אש ואמר לו כזה יתנו'. יש להבין מה נתקשה משה בזה שהיה צריך להראות לו מטבע של אש. גם יש להבין לאיזה צורך ציווה הקב"ה שיביאו לו תרומה, הלא 'לי הכסף ולי הזהב נאום ה'.

ונראה דהנה זה היה מחסדי השי"ת, שהרי בעת החורבן כילה חמתו על העצים ועל האבנים, ולולא זאת היה ח"ו יוצא הקצף על שונאיהם של ישראל. וזה היה אפשר רק על ידי שנתנו ישראל את נדבה מכסף לבנין המשכן, על כן היה ביכולת ליקח זאת כופר לנפשם. וכאשר אמר הקב"ה שיתנו מחצית השקל "לכפר על נפשותיכם" הבין משה שעתיד המקדש ליחבר בעוונותיהם, נתקשה משה ונצטער על זה, על כן הראה לו מטבע של אש להפיס דעתו שאף שיחרב הרי גם עתיד להיבנות באש.

(שארית יהודה)

"זה יתנו... מחצית השקל" (ל, יג)

"כמין מטבע של אש הראה לו".

משה תמוה כיצד מטבע פשוטה יכולה להוות כופר נפש. הראה לו שאין זו מטבע

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת כי תשא

נשתברו לוחות ראשונות לא שלטה בהם אומה ולשון, א"כ קודם שנשתברו הלוחות לא היו צריכים לירא פן יקח אחר את ארצם, אבל כאן שנשתברו הלוחות יכולים כבר לשלוט בהן לכן הוצרך להבטיחם שבעלותם לרגל לא יחמוד איש את ארצם. (משך חכמה)

"ויהי ברדת משה מהר סיני ושני לוחות העדות ביד משה ברדתו מן ההר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו" (לד, כט)

פירש"י שירד ביום הכיפורים, והקשו המפרשים מה רצה בזה רש"י לומר שירד ביוהכ"פ. וא"ל הא דלא הרגיש משה בעצמו שהאירה כל סביבו מקרני הודו כפני חמה, וגם מדוע לא הרגיש יהושע בן נון מיד בפגעו במשה בעת רדתו מן ההר, עד שהרגישו אהרן וכל ישראל, כפי שנאמר "וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו". וי"ל שהלוחות הרי היו מאבן ספירינין, והם היו מאירין ומתנוצצין מזריחת פני משה שעליהם, והיה משה ויהושע סוברים להיפך שהלוחות הם המאירין, ופני משה מאירין מזריחת הלוחות כנגד פניו, עד שהטמין משה הלוחות בארון עץ שעשה, ועדיין קרן עור פני משה, אז יראו אהרן וישראל לגשת אליו, והיינו דכתיב "ושני לוחות העדות ביד משה ברדתו מן ההר" ולכן "ולא ידע משה כי קרן" מפני שחשב כי מן הלוחות בא הזריחה, ולכאורה קשה דא"כ הרי גם בלוחות הראשונות היו לו להאיר, אלא שהיה משה סבור ברדתו פעם ראשונה, מכיון דכבר היה עגל ומחולות, ולכן לא האירו הלוחות, משא"כ עתה ביום הכיפורים שהרי נמחל להם אותן עון, ולכן התנוצצו הלוחות, וזהו מה שכתב רש"י ברדת משה ביום הכיפורים שהוא יום סליחה, ולכן זכו בני ישראל שהלוחות מאירים, ולכן גם פניו מאירים מהלוחות. (מורן החתם סופר ז"ע)

"ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו אתו" (לד, כט)

במדרש תנחומא (לז) איתא, כשכתב משה התורה נשתייר בקולמוסו קמעא והעבירו [השי"ת] על ראשו [של משה] ומשם נעשה קרני הוד. ולכאורה וכי לא היה קולמוס של שמים מכוון בדקדוק במידת הדיו שלו עד שנשתייר בו. אלא, מצינו כי כאשר ציוה הקב"ה על משה לכתוב 'והאיש משה ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה' שינה משה רבינו, לרוב ענוותנותו, וכתב את המילה 'ענו' בכתב חסר, ללא יו"ד, אותה דיו של כדי אות יו"ד, אשר לא נכתבה על ידי משה רבינו, נשתיירה בקולמוס, ומפני שהיה משה ענו מכל האדם, זכה לקירון של עור פנים אשר הבדיל אותו מכל האדם, וקיבל את שכרו באותה טיפת דיו, אשר קימץ מחמת ענוותנותו. זאת מידת הדיו אשר נשתיירה בקולמוסו, ואשר הועברה על ראשו של משה, אשר זכה ממנה לקרני הוד. (אור החיים הק')

ונראה, כי ידוע ששני מיני חוטאים היו בעגל: הא' - אלו שעשו העגל בפועל ממש, אשר הרגום בני לוי ואשר נגפם הקב"ה: הב' - אלו שלא חטאו בפועל, רק היה בהם חטא על שלא מיחו בעוברי עבירה, וגם אותם ביקש הקב"ה לכלות, ועליהם התפלל משה רבינו ע"ה. וידוע מה שאמרו חז"ל (מנחות מא.). דבעידן ריתחא מעניש הקב"ה על 'עשה'. והנה האנשים שלא מיחו בעושי העגל עברו על מצות עשה ד"הוכח תוכיח". ולפיכך, היות ובאותה שעה היה עידן ריתחא על עושי העגל, רצה הקב"ה לענוש גם את אלו שלא מיחו, וביטלו מצות עשה. ועל כך הועילה תפלת משה שלא ענשם תיכף, וממילא שוב אחר כך כבר אינו 'עידן ריתחא', ואין ראוי לענוש על מצות עשה. מעתה יובן היטב מה שאמר הקב"ה: "וביום פקדי", היינו, כשיעשו חטא אחר ויהיה עידן ריתחא לענוש אותם על חטא אחר, אז "ופקדתי עליהם חטאתם" ואענישם גם על חטא זה שלא מיחו בעושי העגל ועברו על מצות עשה ד"הוכח תוכיח". (אמרי שפר להגאון מהרש"ק ז"ל)

"אנא חטא העם הזה חטאה גדולה" (לב, לא)

כיצד קרה הדבר, שאל הגאון רב"מ אזרחי שליט"א, שבני ישראל טעו וחטאו בחטא העגל ואילו שבט לוי לא חטא? והוא השיב, הרי מקור טעותם של בני נבע מכך שהשטן הראה לבני את משה רבינו מת ומוטל במיטה. השטן הראה לבני מציאות! משה רבינו מת! ואז הם החליטו לעשות להם תחליף. בני לוי לעומתם לא הלכו שבי אחרי הטעות הזו. הא כיצד? הרי הייתה זו מציאות ממש! שמשה מת! התשובה היא: "המציאות" הזו הייתה אילוזה של השטן = דמיון שווא, תעתוע של השטן. כשהשטן רוצה הוא מייצר "מציאות", היחידים שיכולים להבחין בין "מציאות" למציאות, הם עיני הדור. הגדולים של הדור שרואים את הנולד! ואחריהם הלכו שבט לוי, ולכן הם לא טעו ולכן הם יכלו לשים איש חרבו על ירכו ולהרוג איש באחיו.

"ורב חסד ואמת" (לד, ו)

לכאורה קשה הרי מדובר פה ב"ג מדות של רחמים ומדת 'אמת' זה דין ולא רחמים כי אם שופטים את האדם במדת האמת צריך להענישו על מעשיו הלא טובים. ותירץ רבי מאיר מפרמישלאן זצ"ל שיש אנשים הלובשים איצטלא דרבנן כמו בנש"ק, אך בתוך תוכם הפנימי הם רחוקים מזה ואם ה' ידון אותם כפי שהם נראים בחוץ הרי אז ידקדק עמם כחוט השערה כמו בצדיקים אבל ה' היודע האמת שהם רחוקים מלהיות צדיקים מתנהג עמם כמו שהם ואז אין מדקדק עמם כחוט השערה, ואז יוצא שמדת ה'אמת' מביא עליהם רחמים ולא דין.

"שלוש פעמים בשנה יראה וגו' ולא יחמוד איש את ארצו" (לד, כד)

הנה בפרשת משפטים גם כתוב "שלוש פעמים בשנה" ולא הבטיח "ולא יחמוד איש את ארצו". דהנה אמרו חז"ל: 'אלמלא